

15. SREČANJE "MLADI ZA NAPREDEK MARIBORA"

"LESENI KRIŽI"

Avtorji:

- Živa OSOVNIKAR,	8. razred
- Mihela ŽVIKART	7. razred

**OSNOVNA ŠOLA
LOVRENC NA POHORJU**

**MENTORICA:
Hilda LADINEK**

Lovrenc na Pohorju, april 1998

Obseg naloge:

Naloga je napisana na 38 straneh.

Vsebina naloge je na 29 straneh.

Med tekstom je 22 slik.

Priloga:

Zemljevid Lovrenca na Pohorju z oznakami lesenih znamenj

DR 93/94 OSOVNIKAR Ž,
Jesení

O 2.7.1998/3047
LN=52900

KAZALO

OBSEG NALOGE	stran 2
KAZALO	stran 3
I. POVZETEK NALOGE	stran 4
II. NAMEN IN CILJI	stran 5
III. NAČINI ZA DOSEGANJE CILJEV	stran 6
IV. VSEBINA	stran 7
1. Uvod	stran 7
1.1. <i>Križi na razpotju in mejah</i>	stran 8
1.2. Brnavslov križ	stran 9
1.3. Grabenvirtov križ	stran 10
1.4. Polhov križ ob Slepnici	stran 11
1.5. Polhov križ na Rdečem Bregu	stran 12
1.6. Arlov križ	stran 13
1.7. Kašnerjev križ	stran 14
2.1. <i>Križi postavljeni ob nesrečah</i>	stran 15
2.2. Lesjakov križ	stran 16
2.3. Kohov križ	stran 17
2.4. Dobnikov križ	stran 18
2.5. Kavčičev križ	stran 19
2.6. Hožičev križ	stran 20
2.7. Zdovčev križ	stran 21
2.8. Sgermov križ	stran 22
2.9. Ahejev križ	stran 23
2.10. Peršlov križ	stran 24
2.11. Maučnikov križ	stran 25
2.12. Sinrajhov križ	stran 26
3.1. <i>Križi postavljeni v zahvalo, zaobljubo in drugo</i>	stran 27
3.2. Krlatčev križ	stran 28
3.3. Peršlov križ	stran 29
3.4. Dobnikov križ	stran 30
3.5. Pšajderov križ	stran 31
3.6. Dovarrov križ	stran 32
3.7. Križ v Puščavi	stran 33
3.8. Križ na Puščavskem pokopališču	stran 34
3.9. Gozdnikov križ	stran 35
V. DISKUSIJA	stran 36
VI. LITERATURA	stran 37
VII. ZAHVALA	stran 38

I. POVZETEK NALOGE

Naš kraj ima zanimivo preteklost, saj smo 1991. leta slavili 900 letnico, 1997. leta pa 100 letnico šole. Vsa ta bogata preteklost je zapisana v knjigi Lovrenc skozi stoletja. Iz te literature, kakor tudi iz pripovedovanj starejših, smo spoznali, da so bili včasih ljudje predvsem kmetovalci, da so bolj živeli z naravo in da so skrbno ohranjali oz. prenašali kulturno in versko dediščino iz roda v rod.

Omenjena verska dediščina je opazna v kraju po številnih kapelah (8), cerkvah (4) in po številnih lesenih prostostojećih križih (22).

Ob razmišljanju o temi raziskovalne naloge, smo pregledali zgoraj omenjeno knjigo in pri križih smo se kar ustavili: "To bo ta pravo!" Teh znamenj je pri nas še več kot jih omenja ta knjiga. Začnimo s tem KOLIKO, ZAKAJ, KJE. Pri postavitvi ciljev nas je zanimal predvsem izvor.

S fotografijami smo obiskale vse lastnike zemljišč, na katerih stojijo ti križi. Glede na naše ugotovitve s terena, smo ta znamenja razvrstile na:

1. Križi na razpotju in mejah
2. Križi postavljeni v spomin na nesrečo
3. Križi postavljeni v zahvalo ali zaobljubo in drugo.

Pri raziskovanju smo odkrile mnogo zanimivega in za nas povsem novega.

II. NAMEN IN CILJI

Naše raziskovalno delo smo osredotočili le na lesene prostostoječe križe, čeprav smo na terenu zasledili še manjše, na drevesih pritrjene lesene križe ali kapelice, večje zidane kapele in ostala kulturna znamenja (kamniti stebri, pajštva ...).

Po pripovedovanju starejših smo vedeli, da so bili ljudje včasih bolj pobožni, vendar pa spet ne tako, da bi moral "vsakih sto metrov" stati križ. Ta namig nas je usmeril v iskanje podatkov preko ustnega izročila pri starejših krajanih. Podale smo se na teren in začele z delom. Povpraševali smo po izvoru križev, kajti že iz literature je bilo razvidno, da so letnice ljudem neznane. Ljudje so nam najpogosteje zagotavljali približno starost. Glede na neobstojeen material (les) so morali križe večkrat obnoviti.

Izvor križev je nekaterim poznan, nekateri pa ga prenašajo iz roda v rod.

III. NAČINI ZA DOSEGANJE CILJEV

Naša raziskovalna naloga je dobivala svojo podobo na terenu, kjer smo v glavnem na osnovi ustnega izročila izvedeli osnovne značilnosti za vsak križ posebej.

Obiskali smo starejše ljudi, katerim smo ponudili na vpogled naše posnetke. Ljudje so bili presenečeni nad tolikšnim številom lesenih križev v kraju. Obdajalo jih je navdušenje in kar nehote so začeli prepoznavati in primerjati križe med seboj.

Pokazali so veliko zadovoljstvo, da smo vse to posneli in zapisali.

IV. VSEBINA

1. UVOD

Križ je simbol vere - krščanstva in upanja.

Ljudje so jih postavili kot trajen pomnik na nekaj, kar jim je veliko pomenilo.

Postavljali so jih ob razpotjih, ob mejah, ob robu gozda, na travniku, pri cerkvah ali na pokopališčih.

Na terenu smo odkrile 22 prosto stoječih križev, ki smo jih na zemljevidu Lovrenca označile z različnimi barvami, glede na izvor.

Sprejem pri starejših krajanih je bil prisrčen, za nas prijeten in zanimiv - sicer pa razgovor o takih znamenjih ne more biti drugačen.

1.1. Križi na razpotju in mejah

Med vsemi odkritimi križi je sedem takih, ki stojijo na mejah zemljišč ali na razpotju h kmetijam. Križi se običajno imenujejo po priimku davnega lastnika zemljišč ali po hišnem imenu bližnjega kmeta. Te križe so kasneje večkrat prestavili npr.: ob izgradnji cest, ob poseku gozda - vendar nekih večjih odstopanj od prvotne namestitve ni.

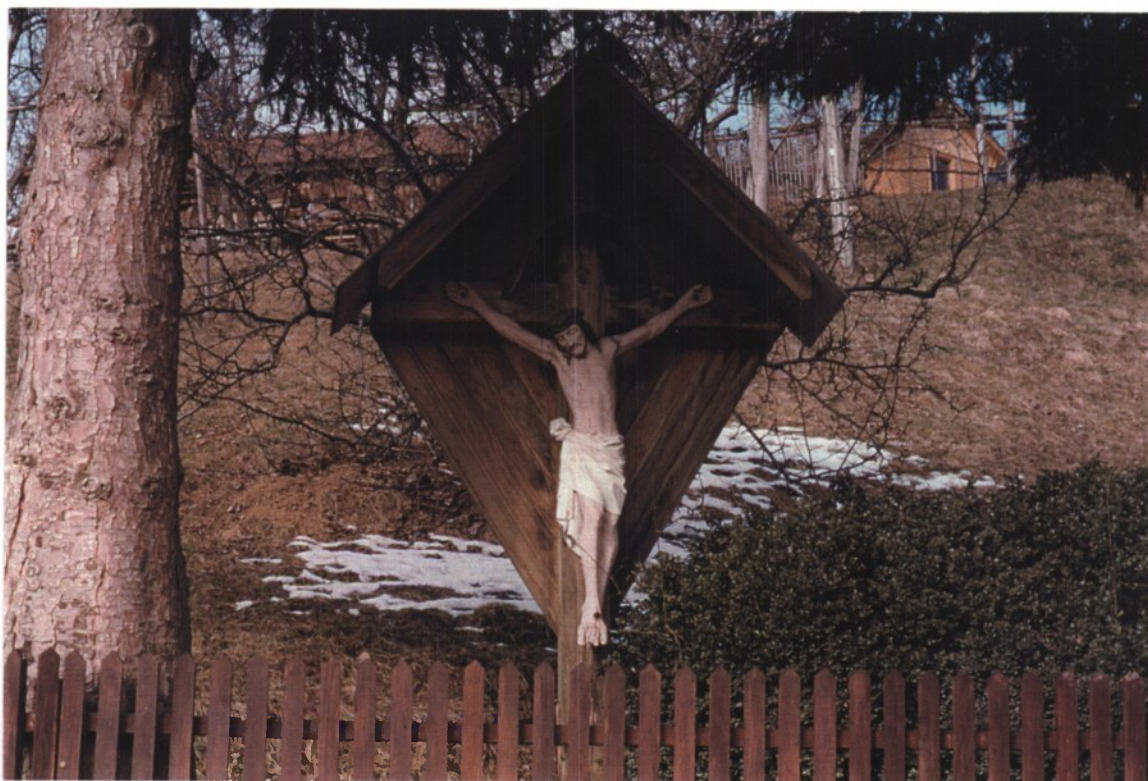
Križi so delo domačega človeka in so bili povezani z nekaterimi obredi. Ob njih je bil največkrat velikonočni žegen ali pa so se tu zbirali ob pogrebu ali procesiji.

1.2. Brnavslov križ

Ta križ stoji pri Brnavslu - to je majhen zaselek na Rdečem Bregu. V knjigi Lovrenc skozi stoletja (str. 360), je omenjena letnica 1914, ko je Brnavslov gospodar nadomestil les. Kasneje so ga še večkrat obnovili. Križ je postavljen med dvema cipresoma in je pokrit s salonitnimi ploščami.

Domačini domnevajo, da je bil postavljen na razpotju oz. na poti proti kmetiji. Nihče od domačinov se ne spominja drugačnega izvora.

(Pripovedoval g. Ivan HREN)

1.3. Grabenvirtov križ

Na poti ob potoku Slepica v smeri Lehen pridemo do odcepa h Krlatcu in na drugo stran h Grabenvirtu. Na tem mestu stoji križ, ki je star približno 100 let. Prvotni kip Kristusa je bil večji in so ga pred leti ukradli. Sedanji je manjši, približno 30 cm velik Kristusov kipec. Celoten križ je pokrit s pločevinasto streho. Po zadnji vojni so imeli pri tem križu velikonočen žegen.

Danes zanj skrbijo Grabenvirtovi, dvakrat letno pa splete venec še ga. Marija KARNIČNIK (za Veliko noč in za dan mrtvih).

(Pogovarjali smo se s go. Katko LADINEK)

1.4. Polhov križ ob Slepnici

Označeval je razpotje ob Slepnici in meje med zemljišči Polh - Braber - Pernat. Najprej je stal nad cesto, ki pelje na Rdeči Breg proti Polhovi kmetiji. Pri izgradnji ceste do te kmetije so ga lastniki (Polhi) prestavili pod cesto. Pred leti pa ga je podrla voda in ga celega poškodovala.

Danes tega križa ni več, vendar domačini upajo, da ga bodo mogoče kdaj ponovno postavili.

(Pripovedovala je ga. Milka GROBELNIK)

1.5. Polhov križ

Stoji nad domačijo Polh (Grobelnik) na Rdečem Bregu. Postavljen je na meji med Polhom - Menikom in Braberjem. Služi tudi kot znamenje razpotja. Domačini vedo povedati, da so predniki govorili o nekakšnem bobnenju, če si stopil in z nogo udaril ob tla. To je včasih ljudi strašilo, niso pa vedeli, da je križ postavljen na trdi skali, ki doni.

(Pripovedovala ga. Milka GROBELNIK)

Druga verzija pričevanj je povzeta od neke vedeževalke, ki je videla na tem mestu grad (Polhov gradec), katerega je "baje" v davni preteklosti podrla neka vojska. Pod ruševinami oz. v tleh je ostalo precej denarja. Tam, kjer pa je zakopan denar, je "večkiri" videl žarečo svetlobo kot nekakšen ogenj. Da bi temu naredili konec, so postavili križ.

Nekoč sta Franc Zaplotnik in Rudolf Fela skušala izkopati denar. Pri kohanju sta se ustrašila čudnih glasov, ki so prihajali iz tal, zato sta zbežala.

(Te spomine nam je pripovedovala ga. Ančka ŠKRINJAR - MLAČNIKOVA, ki je odraščala pri POLHU).

1.6. Arlov križ

Postavljen je na razpotju cest iz Vrtno ulice in Puše ob potočku, ki deli zemljišče med lastnike Stopajnik - Orter - Arl.

Za križ skrbijo Arlovi. Nekoč je darovala les tudi ga. Marija STOPAJNIK in sicer v spomin na sina, padlega v nemški vojski (Lovrenc skozi stoletja str. 360).

(Pogovarjale smo se z go. Milico ARL, st.)

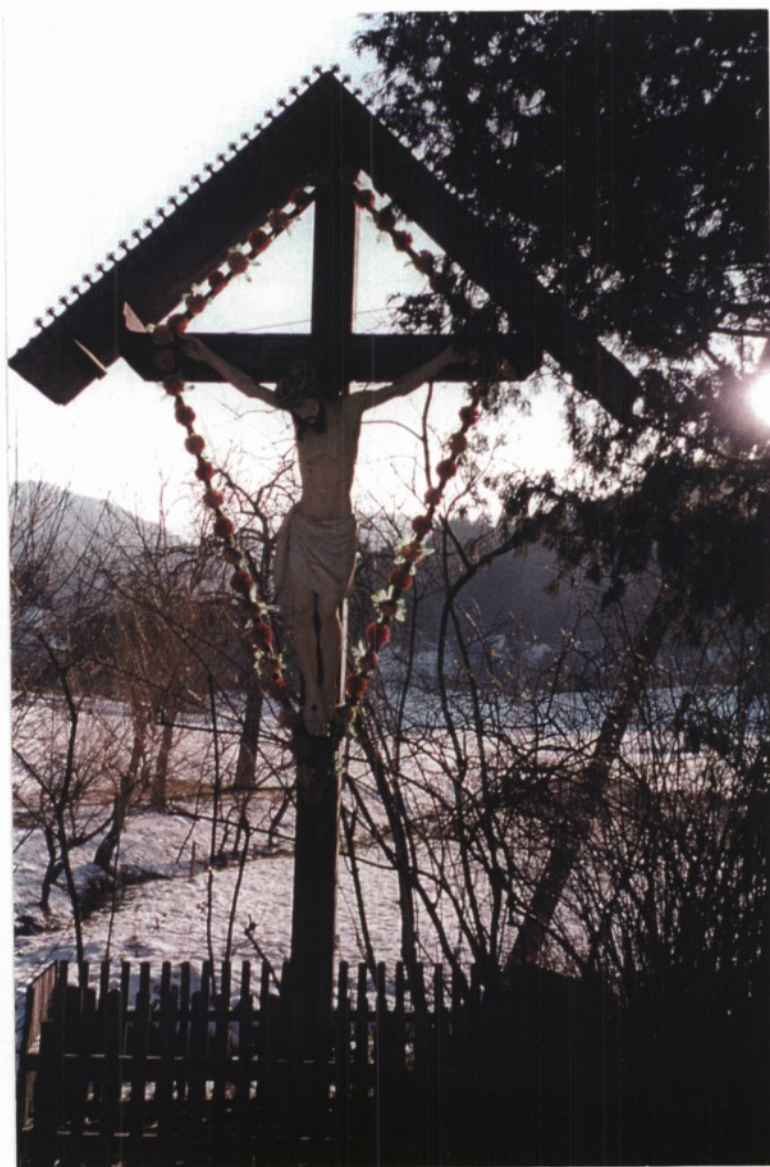
1.7. Kašnerjev križ

Križ je nekoč stal na "tieku" trave na meji Kačič - Mohor, v smeri proti farni cerkvi. Tam je pred mnogimi leti g. Miland zlagal les in križ podrl. "Križ vendar ne sme tako ležati in propadati", si je mislila okrog leta 1925 ga. Marija Hrastnik. Odločila se je in dala križ postaviti pred njeno domačijo Kašner.

Križ stoji v nizki leseni ogradi. Zanimiva je prednja stran strehe, ki je okrašena, zelo lepo pa je ohranjen čez meter velik Kristusov kipec.

Danes skrbijo zanj domači pri Kašnerju.

(Pripovedoval nam je g. Anton VANER)

2.1. Križi postavljeni ob nesrečah

Danes pogosto zasledimo križe ob cestah in zanje vemo, da so spomin na tragične dogodke, ki so največkrat posledica prometnih nesreč.

Križi, o katerih govori naša naloga pa so največkrat spomin na nesrečne dogodke, ki so se pripetili v preteklosti ljudem pri delu ali ob naravnih nesrečah (strela).

2.2. Lesjakov križ

Knjiga Lovrenc skozi stoletja (str. 360) omenja posestnika Kelnerja iz začetka stoletja, ki je postavil ta križ. Povprašali smo še starejše pri Lesjaku in izvedeli, da je nekoga (ne vedo imena) ubilo pri podiranju v bližnjem gozdu.

Križ je postavljen ob robu gozda v Štambregu ob Slepnici. Zanj skrbijo Lesjakovi in Grilčevi.

(Po pripovedi ge. Frančke SLATINEK)

2.3. Kohov križ

Nekoč je stal na meji med Kohom in Rebernikom. Danes stoji na Rebernikovi zemlji, na Rdečem Bregu.

Pri gradnji ceste so ga prestavili. Pred davnimi leti so v bližini tega znamenja žgali opeko. Pri tem opravilu se je nekdo hudo opekel in za posledicami opeklin umrl.

(Pripovedovala nam je ga. Micka GRILČ)

2.4. Dobnikov križ

Stoji na Rdečem Bregu pri kmetiji Zgornji Dobnik.

Postavili so ga v spomin na nekega moža, ki so ga zmečkali hlodi, ko so se sesuli iz naložene skladovnice.

Mimoidoči domačini so vedno pri tem križu postali in za to žrtev pomolili. To znamenje danes urejajo Dobniki (Mlakar).

(Pogovarjali smo se z go. Marijo JODL - LIPNIK)

2.5. Kavčičev križ

Kmetija Kavčič (Šiker) se nahaja na Recenjaku. Ob cesti pod kmetijo stoji to znamenje, ki je okrašeno s polkrožno tablo z napisom: "O sveti križ, življenja luč, o sveti križ, nebeški ključ. Ponižno te častimo, zvestobo obljubimo. 1954."

Križ so ob gradnji ceste do kmetije prestavili od hiše na sedanje mesto. Postavljen je v spomin na človeka (ne vedo imena), ki ga je ubila strela.

Križ je zelo star (okoli 200 let) in so do 1962 pri njem imeli žegnjanje živil za Veliko noč.

(Po pogovoru z go. Zofko ŠIKER)

2.6. Hožičev križ

Je edini križ, pri katerem smo odkrili letnico (1873) in domnevamo, da je bil tega leta ta križ postavljen. Takrat je nekdo padel z drevesa in se ubil.

Križ stoji na Recenjaku, v sadovnjaku, pod kmetijo Hožič (Švajger). Domači ga nameravajo obnoviti, ker je les že precej načet.

(Povedala nam je ga. Marica ŠVAJGER)

2.7. Zdovčev križ

Stoji na Recenjaku, ob robu gozda pred domačijo Zdovc. Križ je bil nekaj let v zelo slabem stanju, saj ni bilo več nikogar pri Zdovčevi koči. V mesecu marcu pa se je na starem mestu pojavil popolnoma nov križ, ki je postavljen med dvema mladima cipresoma. Ta križ je obnovil novi Zdovčev lastnik, g. Marjan Jeseničnik iz Josipdola.

To znamenje je pomnik na nekoga, ki se je v tem gozdu ubil. Domnevajo, da se je to zgodilo pri delu v gozdu. Križ pa je tudi mejnik med Tomažičevo in Zdovčevo kmetijo.

(Pripovedoval je g. Rudolf KOSJEK-KRECENBAHER)

2.8. Sgermov križ

Na drugem koncu Recenjaka se nahaja danes gostišče Sgerm. Pri tej hiši je lepo oskrbovan križ, ki je nekoč stal pod cesto. Ob izgradnji ceste so ga prestavili nad cesto pri hiši.

Verjetno ga je postavil že prejšnji lastnik Prtisk, v spomin na nekoga, ki je tod zmrznil.

(Pogovarjale smo se z go. Tončko SGERM)

2.9. Ahejev križ

Od Sgerma nas je vodila pot po cesti proti Lovrencu ob potoku Radoljna. Pri mostu čez ta potok (pri Strgarju) stoji križ, katerega izvor je zagotovo znan.

Pozimi 1916 leta se je Franc Vaner, dedek Micke Brezočnik, vračal pozno zvečer proti domu. Na poti čez brv (danes most) in v temi ga je nekdo potisnil v potok. Pri padcu se je udaril v sence in v potoku zmrznil. Domači so bili o tem obveščeni in niso ničesar slabega sumili. Čez mnogo let je "prišla resnica na dan". Tistega usodnega dne je deda šel kupovat par volov. Ker ni našel primerne, se je vračal domov brez njih. Pri sebi je imel večjo vsoto denarja. Za to je vedel "baje" hlapec, ki ga je potisnil v vodo. Denarja pa kljub temu ni vzel, ker se je preveč ustrašil in je zbežal. Čez leta se je ta tat v bolnici spovedal in pokesal; to pa je kasneje duhovnik kasneje zaupal Mickini babici.

(Pripovedovala nam je ga. Micka BREZOČNIK)

2.10. Peršlov križ

Nekateri ga imenujejo Peršlov, nekateri pa Pušnikov križ. Stoji na Kumenu 43, pri kmetiji Peršl, na Pušnikvi zemlji. Na križu, ki je lepo oskrbovan, je pritrjena pravokotna lesena tabla z napisom: "Kam hitiš prijatelj moj, glej me jaz zveličar tvoj, sem trpel za ves blagor tvoj, zato postoj, pozdravi me."

Izročilo nekaterih govori o tisočih truplih padlih vojakov v I. svetovni vojni; drugo izročilo pa o nesrečnem padcu Pušnikove dekle s češnje, ki je stala na tem mestu. Križ je star blizu 100 let in so ga že 3-krat obnovili.

(Pripovedoval nam je g. Franček FLAKUS)

2.11. Maučnikov križ

V neposredni bližini Peršlovega križa smo sredi gozda našle podrt veličasten križ, z napisom, ki je enak kot na Peršlovem križu.

Je last kmetije Maučnik na Kumenu 14. Na tem mestu stoji zato, ker so tu pred mnogimi leti "ravbarji" oropali in ubili "virta" (gospodarja), ki je bil zelo bogat. To je bil pradedek ge. Judite.

(Po ustnem izročilu iz roda v rod, nam je povedala ga. Judita GORENJAK)

2.12. Sinrajhov križ

Je od vseh omenjenih križev najmlajši. Nahaja se na pobočju Kumena, ob potoku Radoljna, pri domačiji Hojnik.

Lesen križ je pritrjen na kovinskem drogu in je nekoliko dvignjen od tal. Stoji v spomin na g. Vinka Sinrajha, gozdnega delavca. Ta je leta 1964 na poti proti domu padel v Radoljno. Pri padcu se je udaril na glavo in se utopil.

(Po pripovedi snahe Janje JAVORNIK)

3.1. Križi postavljeni v zahvalo, zaobljubo ali drugo

Med vsemi odkritimi križi so bili tudi takšni, za katere iz nobenih ustnih izročil ali iz literature ni bilo mogoče izvedeti izvora (Doverov križ v Puščavi).

Razen tega pa so ljudje postavljali križe z namenom zahvale (Krlatčev križ, Pšajderov križ) ali pa so jih obnavljali z namenom zaobljube po ozdravitvi (Peršlov križ, Dobnikov križ).

Križ v Puščavi, ob mostu pa je namenjen za varno pot čez most.

3.2. Krlatčev križ

Stoji na Rdečem Bregu nad kmetijo Krlatec. Križ dopolnjuje leseno ozadje in je postavljen z namenom zahvale za vodo.

Stara kmetija je bila višje od današnje - v gozdu. Bili so brez vode, zato so iskali izvir. Našli so ga malo nižje od hiše in v bližini izvira postavili novo domačijo. Na mestu, kjer so našli izvir vode, so v zahvalo postavili križ. Zanj skrbijo mladi gospodarji pri Krlatcu.

Opomba: Ves Rdeči Breg je že od nekdaj reven z vodnimi viri.

(Pogovarjale smo se z go. Marino MUŠIČ)

3.3. Peršlov križ

Izvor tega križa je opisan v nalogi na strani 25. Njegova celotna obnova pa sega v leto 1953. Takrat je g. Anton Brezočnik stanoval pri Grofu v bližini Peršlovega. Z voli je prevažal hlode in se nekega dne ustavil v bližini doma. Žena Monika mu je prinesla pijačo in sta malo poklepetala. Med tem časom se je hčerka Kristina, stara 4 leta, v hiši vžgala. Dobila je hude opekline in je bila eno leto v bolnišnici v Zagrebu. Gospod Anton se je takrat zaobljubil, če bo hčerka preživela in ozdravela, bo obnovil križ.

Leta 1953 je to tudi storil. Naredil je križ in ozadje iz lipovega lesa, prekril streho s skodljami (šintli) ter pobarval les in Kristosov kip.

(Spomine je obujala ga. Monika BREZOČNIK)

3.4. Dobnikov križ

V nalogi na strani 19 je že opisan omenjeni križ. Leta 1964 je prišlo do obnove križa, ki je bil že v zelo slabem stanju.

To sta opazila tudi zakonca Jodl (Lipnik), ko sta hodila tod mimo na Hudejvo domačijo. Izvedela sta, da je g. župnik velel takšen križ odstraniti, kar pa njima ni bilo všeč. Gospo Jodl je ta križ zelo spominjal na njena otroška leta in na doživetje ob križu, ko je vsaki dan mimo njega s strahom hodila v šolo. Odločila se je, da bo dala križ obnoviti. Toda vmes je posegla bolezen. Gospa Marija je hudo zbolela in mož se je zaobljubil, da bo postavil nov križ, če bo žena ozdravela. Ko je žena ozdravela, se je lotil obnove križa. Prispeval je les, g. Herman Črešnar je izdelal streho in "poštrihal" boga - vse ostalo je naredil g. Franc Jodl sam.

(Pripovedovala nam je ga. Marija JODL - LIPNIK)

3.5. Pšajderov križ

Ob robu gozdne poti na Recenjaku stoji zelo lepo urejen Pšajderov križ.

Ustno izročilo pripoveduje o nekdamem gospodarju Podlesniku, ki je bil zelo bogat. Denar in zlato je zakopaval v glinastih "piskrih" v zemljo. Tam, kjer je zakopan denar, se "baje" vedno svetlika oz. prikazuje močna svetloba. Na tem mestu, sredi gozda, je takšna svetloba oz. nekakšna goreča lučka vedno strašila mimoidoče ljudi in gozdne delavce. Ljudje so se odločili in postavili križ v upanju, da jih ne bo več strašilo. Od takrat dalje se tudi nobena svetloba ni več pojavljala.

(Poslušale smo pripoved g. Feliksa KRAJNCA)

3.6. Dovarrov križ

Stoji v Puščavi ob cesti proti pokopališču.

Križ ima leseno ozadje in je pokrit s polkrožno pločevinasto streho. Prvotni Kristusov kipec je bil večji, tega so ukradli. Kasneje so le tega nadomestili z zelo malim kipcem.

Povpraševali smo pri starejših ljudeh (Dovarju, Monetiju in Karničniku in pri g. župniku Tovšaku. Brskale smo tudi po starih zapisih, vendar izvora nismo odkrile.

3.7. Križ v Puščavi

Pri cerkvi v Puščavi je ob mostu čez potok Radoljno postavljen lesen križ. Edino na tem križu smo izsledile kipec Kristusa iz kovine, med tem ko so bili vsi ostali kipci iz lesa. Križ pokriva polkrožna pločevinasta streha z ornamentami na sprednji strani.

Včasih so bile narejene čez potok ozke, majave brvi, po katerih je bilo nevarno hoditi. Za večjo varnost so se priporočali ljudje ob križu, ki so ga postavili pred brvjo.

(Pripovedoval nam je g. župnik Jože TOVŠAK)

3.8. Križ na Puščavskem pokopališču

Križ je znamenje upanja. Na pokopališču stoji zato, da bi se verniki ne ustrašili smrti. Kristus se je namreč učlovečil, umrl in tretji dan vstal od smrti. S tem dejanjem je uničil smrt na križu in dal vsem vernikom upanje po vstajenju po smrti.

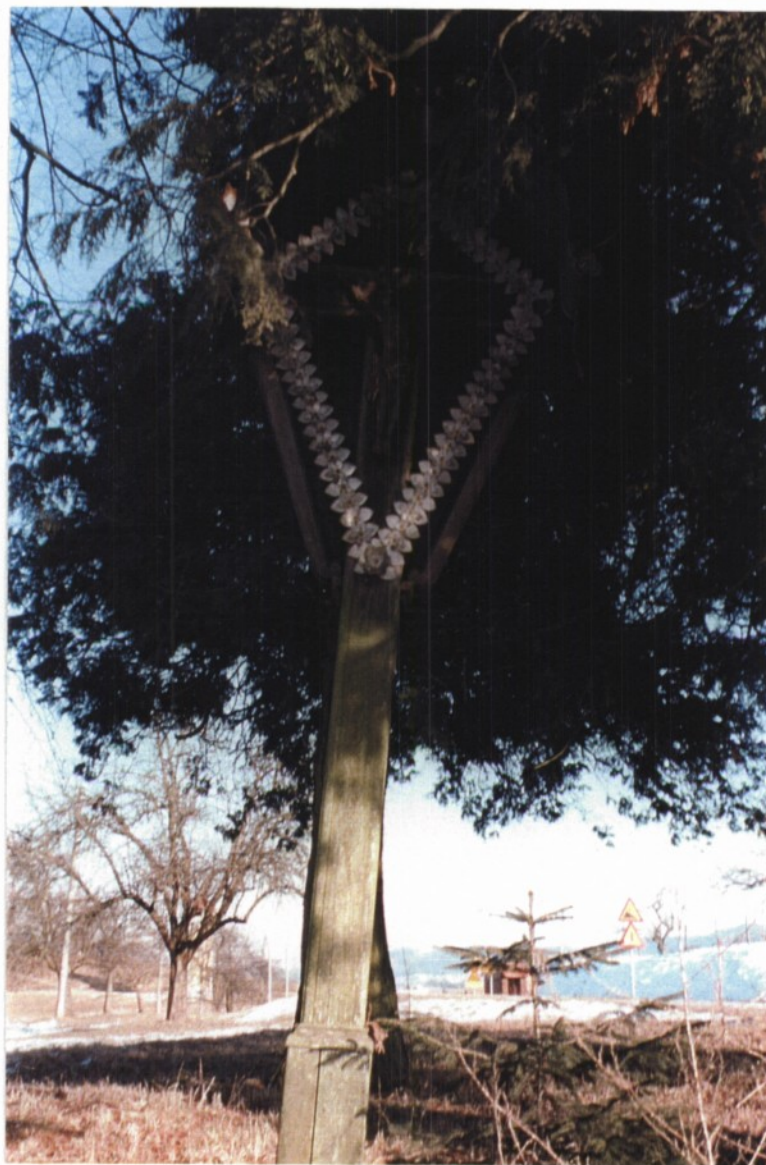
(Po pripovedovanju g. župnika Jožeta TOVŠAKA)

3.9. Gozdnikov križ

Stoji na mestu, kjer je včasih stala zidana kapela. To je Gozdnikov gospodar Hanza Blažej podrl, nato pa pobiral pri ljudeh denar za novo kapelo. Denar je sam porabil, postavil je le križ, ki ga obdajata cipresi. Opremo iz podrte kapele so odnesli v cerkev Sv. Ane v Puščavi, nekaj opreme pa je "baje" pri nekaterih kmetih pri Činžatu.

(Povedal nam je g. Alfonz NAPOTNIK)

V. DISKUSIJA

Križ ali križec, kakršenkoli že je, pomeni nekaterim znamenje vere, drugim pa daje upanje. Mladi si jih obešajo nase, da je le moderno. To pa ni značilno za starejše, ki so običajno bolj pobožni.

Za temo naše raziskovalne naloge smo se odločile iz želje po večjem spoznanju verske in kulturne dediščine v kraju, ki je delno omenjena v knjigi Lovrenc skozi stoletja. Knjiga omenja le nekaj takšnih znamenj, mi pa smo jih videvali v kraju še mnogo več. Radovedne kot smo, smo hotele odkriti prav vsak križ in ugotoviti njegov izvor. Določile smo si začetek poti v Puščavi, nadaljevale smo ob potoku Slepnici in Rdečem Bregu, ki leži ob njej. Ta hrib se povezuje z Recenjacom, ta pa s Kumenom na drugi strani Lovrenca. Pot smo nadaljevale po Kumenu nazaj do Puščave in zaključile na Činžatu.

Odkrile smo 22 prosto stojećih lesenih križev, ki se med seboj razlikujejo po izgledu, kakor tudi po izvoru. Nekateri križi so veličastni in lepo okrašeni z mogočno podobo Kristusa.

Od vseh 22 križev jih ima 14 polno ozadje. Zelo značilne so različne oblike streh. Dvanajst križev ima trikotno streho, sedem valovito in trije križi polkrožno streho. Na terenu smo opazile tudi razlike v materialu. Nekateri križi so v celoti iz lesa in se lepo usklajujejo z okoljem, nekateri pa imajo kritino iz pločevine ali salonitnih plošč.

S temi opažanji še nismo dosegle našega cilja, zato smo odšle do lastnikov zemljišč, na katerih križi stojijo. Vsa naslednja spoznanja temeljijo na ustnem izročilu. Iz slednjega smo ugotovile sledeče:

1. Križe so postavljali največkrat na razpotjih in mejah, da jih ne bi več strašilo, da bi v miru hodilo tod mimo.
2. Križe so postavili v spomin na nekoga, ki ga je na določenem mestu doletela nesreča.
3. Križe so postavljali v zahvalo ali jih v celoti obnovili v znak zaobljube.

Ob razgovorih s starejšimi smo ugotovile, da se imen ne spominjajo. Zanje je bil pomembnejši dogodek v zvezi s postavitvijo križa. To so prenašali iz roda v rod. Opazili smo tudi, da imajo starejši, kakor tudi tisti srednjih let še vedno spoštovanje do teh znamenj.

Naši sogovorniki so bili navdušeni nad temo naše raziskovalne naloge in želijo, da se bi vse povedano zapisalo in ohranilo. Glede na njihovo zadovoljstvo, menimo, da smo zadano nalogo uspešno opravile in smo z njo lahko zadovoljne.

VI. LITERATURA

- Lovrenc skozi stoletja 1091-1991

VII. ZAHVALA

Vsem, ki ste nam naklonili nekaj vašega prostega časa in nam povedali veliko zanimivega, se iskreno zahvaljujemo.

Posebna pohvala velja tudi ge. Vanji OSOVNIKAR, ki je vse naše zapise primerno uredila.

H V A L A

KNJIŽNICA PEDAGOŠKE FAKULTETE
D R 93/94
OSOVIKAR Ž.
Leseni

199803047

UNIVERZA V MARIBORU

COBISS